

БИСТИҢ ПАРТИЯНЫҢ АГРАР ПРОГРАММАЗЫ

Комбайнерлерин хулээлгези

(Районнар солундарындан)

Марксизм-ленинизмдин кол айтырымы бола, пролетариаттың диктатуразын дугайында, ону чаалап ашырыңың болгаш быжыгаарының аргаарының дугайында, коммунисттик нияттеде тургузаарың пролетариаттың диктатуразын ажыгаарының дугайында айтырым болур. Тараачын айтырымы бола, пролетар революциянын дугайында ният айтырыгың кезеэ болур, чүге дээрге ажычын ашыр политика эрге-чагырганы чаалап алыр демиселге тараачынар ышкан эвилеачини херекке алабын барып шыдаас, империализмни дүжүрүнө чүгуа херектег пролетар революциянын политика армиязын тараачынар чокка тургузуу шыдаас. Ажычын ачы олар тараачынарнын эвилеачини пролетариаттың диктатуразын быжыгаарыңа, социалисттик нияттеде, а оңд оонда коммунисттик нияттеде тургузаарыңа база эргелек чүгуа. Ычангаш ленинизмде тараачын айтырымын эртем талазы-биле ажылдап кылаарың дугайында болгаш марксизмдин партияның агар программасынын ужурауу-аазы мында болур турар.

Тараачынар бола, ажычын ачынның эвилеачини болуп шыдаас, оларны революшчу эвес ачы ышкан кыдыр көрүп турган партиянын дайынарына уаур өдүмдүгү согушкуну беришсаан, В. И. Ленин ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини чүгуазын, тараачынарнын революшчу ишчөөшкүнине пролетар революциянын талазын, социализм тургузаарыңа ажыгаарың чүгуазын көргүсөн.

Агар программаның бола, бистиң коммунисттик партиямыңдын ният программасымың эң чүгуа кезеэ болур. Пролетариаттың революшчу демиселдин дөгүдө-дөңдү чада бүтүндө бистиң партиямыңдын агар программаның ажычын ачынның тараачынар-биле быжыг эвилеачини тургузаар дөң революшчу тараачынарнын революциянын талазын кыдыр хандыр негеделерин болгаш кыдыртыгарын ичин үндүрүп турар.

В. И. Ленин 1900 чылдың революциянын мурнунда-аа болуучу «Уаустун өңүктөрү» деп чүгуа база олар социал-демократтарга уаур канчаар чалаалың турарга» деп ачыннаа ажычын ачын-биле тараачынарнын эвилеачини идеяын үндөшөп тургускан болгаш о эвилеачини, хаан чакыты дүжүрүнө эң чүгуа деп чүвени көргүсөн. В. И. Ленинге баштапкан марксизмдер тараачын айтырымын Россиянын социал-демократтик ажычын партиямыңдын II съездинин дөгүдөндө, бирги орус революшчуну мурну чарымында эртем талазы-биле хандыр ашмакка кылганар. Аан чакыты дүжүрүнө дугайында, ам болур революшчига пролетариаттың гегемониянын болгаш оң эвилеачинин дугайында айтырым оң үдө шугу чүгуа болуп турар кезеге. В. И. Ленин партияның чүге ният эвес, харын агар программаның үдөшини ыччаарда ажылдап кылган.

Россиянын социал-демократтик ажычын партиямыңдын 1903 чылдың июльде болган II съездин В. И. Ленинниң ажылдап кылганы марксизм программанын үдөш болган. Опертистер-биле демиселге ашкы тилекишсаан, ленинчилер ыччаарда пролетариаттың диктатуразын дугайында чүгуаду программага кирерин чеп ашканар. Оон-биле кады В. И. Ленинниң ичин үндүргөн тараачын айтырымынын талазы-биле революшчу-демократтың негеделер оң программаның эң чүгуа кезеэ болган.

Бистиң партияның агар программасын ажылдап кылганда эң чүгуа болгаш уурутуга болдулар чүве бола, ажычын ачын-биле тараачынарнын быжыг эвилеачини тургузаарың болгаш хаанын тургузууга уаур кезеге ачы демиселдин хөгүдөшини идеяын болур деп В. И. Ленин санап турган. Тараачын айтырымынын талазы-биле негеделерни тодаргайлап марксизмдин Россиянын ният экономикалык хөгүдөшиниң болгаш күш-ажычын тараачынарнын тодаргай херектелерин, а оң ышкан оң негеделерин боттандыраар дөң ажычын ачынның уурутугазын-биле тараачын чурттачыларының революшчу демиселди чорудуп шыдаарыңа белеткелдин болгаш аргалын барымдаалаанар. Дардартырган тараачын массаларнык медедериң чоруу эсен тудум-на, оларның-биле көдө буржуазиянын арзында ачы демиселди хөгүдөш тудум-на ажычын ачынның революшчига уурутуга рөлү күштелген тудум-на тараачын айтырымынын талазы-биле негеделерин революшчу-демократтың ужураууу улам күштелген деп чүвени бээр өөрени берген.

Россиянын ажычын ачынның ыччаарда төөгүдү тургузаар бола хаан чакыты дүжүрүнө чүгуазын болур. Ол болза, социалисттик революшчиге шилчириңиң эң акы арзаан тургузуу турар. Россияга 1917 чылдың февраль революшчиге чүгуазын болгаш В. И. Ленин бодунун «Апрель тезистеринде» буржуаз-демократтың революшчиге социалисттик революшчиге шилчириңин, империализмни дүжүр ошпаарың болгаш пролетариаттын диктатуразын чаалап алдырыңың стратегиян планын партияга берген. Ол сорулганы боттандыраар-биле партия революшчу күштерин таарыштыр тургузаарың чөгүрү планын ажылдап кылган. Ажычын ачынның бүгү тараачынар-биле эвилеачини дугайында эрги долуугу партия ортук тараачынарнын нейтрализаставышсаан хоорайнын болгаш көдөңди буржуазиянык уаур, ажычын ачынның диктатуразын дөң ажычын ачын биле эң ачы тараачынарнын эвилеачини дугайында чаа дозунг-биле солаан.

В. И. Ленинниң «Апрель тезистеринде» ичин үндүргөн агар программаның партияның VII (апрель) конференциязы болуушаан.

Агар программаның кол чүгуа болза, помещиктерниң харын хандыр болгаш бүгү чери национализиастаар дугайында негеделер турган. Мынд-даа болза, социалисттик революшчиге тургузаарын барымдаалааш оң ният негеделге чаа-чаа чүгуадыр негез турган. Ол чаа чүгуадыр болза, көдөгө калечтер депутаттарынын Советтерин тургузаар, чери национализиастаар, ажычын ачынның диктатуразын үдөш чөң ажычын ачын социалисттик бүдүрүлгө харылаашын тургузаарың эң чүгуа экономикалык болгаш партиянык чүгуа эконоимиктиң болгаш коммунисттик партия барымдааларын болгаш оон-даа эсе.

Социалисттик революшчиге ленинчи теориянын уурутуга болдурушсаан, коммунисттик партия пролетариаттын политика армиязы болур ажычын ачынның эң ачы тараачынар-биле эвилеачини тургузаарың чөгүрү планын ажылдап кылган. Ажычын ачынның бүгү тараачынар-биле эвилеачини дугайында эрги долуугу партия ортук тараачынарнын нейтрализаставышсаан хоорайнын болгаш көдөңди буржуазиянык уаур, ажычын ачынның диктатуразын дөң ажычын ачын биле эң ачы тараачынарнын эвилеачини дугайында чаа дозунг-биле солаан.

В. И. Ленинниң кооператив планы бола, бистиң партияның агар программанын ажылдап кылгырыңа коңгуч чүгуа чери эжелдеп. Биче быдаргай көдө ажы-агынның социалисттик эзу-биле эде тургузаары социалисттик эзу үдөшүрү тургузаары ышкан онза чүгуа деп марксизм өөредип турар.

Кооперациянык эзу чүдө дие, тараачынарның хуу соңургаары-биле нияттин күрөңдигин ният эрге-ажычын ачынның хуу добантарган турарында. В. И. Ленинниң кооператив планы бола, коммунисттик партиянык көдө ажы-агынның коллективизиастаар талазы-биле политиказын кол үдөшүн болган.

Массалык коллективизация үдөшдөш кулак ачынның уурутуга, а ажычын тараачынарнын хөгүдөшиниң социалисттик оруучу шилчиликте. Көдө ажы-агынның коллективизиастааны ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини улам-на быжыгаан, ажычын ачынның болгаш тараачынарнын бузуулап найралын тургузаарыңа, совет нияттеде эң чүгуа шилчиликчиге күжү болуп совет уаустун мораль-политиктик чыгыс эвин тургузаарыңа бүгү чүгуа байдаларын тургускан. Көдө ажы-агынның коллективизиастаанын политиказын тилегиңизди хандырдышсаан, коммунисттик партия-биле Совет чазак колхозтарын организас, ажы-агын талазы-биле улам быжыгаарың чүгуа кемчелерин боттандырган, колхоз бүдүрүгөсин чаа машина техника-биле болгаш мержеклиг уурутугу кадрлар-биле хандырган.

Колхозчу тургузууга кол хевир болза, ам-даа дык үдүдө көдө ажы-агын артеп болуп артын кадыр. Көдө ажы-агын артеп болза, колхозчу тараачынарнын хууда эрге-ажы-биле хөй нияттиң эрге-ажычын ачынның соңургаарынын шилчириңиниң чүгуа эконоимиктиң болгаш коммунисттик партия барымдааларын болгаш оон-даа эсе.

Социалисттик революшчиге ленинчи теориянын уурутуга болдурушсаан, коммунисттик партия пролетар революшчиге политика армиязы болур ажычын ачынның эң ачы тараачынар-биле эвилеачини тургузаар болган 1917 чылдың октябрьде ол армияны бүгү делегейге төөгүдү тилегиңиз чедирген.

Бистиң партиянык агар программанын принциптерин болгаш негеделерин хоойлу эсугаар быжыгаан чөң дугайында ленинчи декретти Советтерин II съездине чыгыс үн-биле хуу эңгезе алган. Помещиктерниң берге хуу өңүчү о-ла доораан солаан болгаш чөң казар байлаа бүгү уаусту кыдыр чаралатышкан.

Казан бистиң революшчиге бодунуң хөгүдөшиниң үш дугаар чадамчы кирген үдөш, ажычын ачын биле тараачынарнын эвилеачини даянып алгаш чурттуг техника-экономика талазы-биле дохондай чоруну чок кыдыр, ажы-агынның чаа социалисттик системаын тургузаар болгаш оң-биле мөлчүчү агылдарын бүрүн чөк кыдыр, социализм тургузаарын хандыр сорулганы В. И. Ленин салган. Партиянык агар программаның утказы оң соругаарга чыгырткан.

Агар программаның ачы кол соругаары бола, ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини бүгү-ле аргалар-биле чыгышын чокка быжыгаары; хөй миллион ажычын тараачын массаларын коллективтиң социалисттик ажы-агын шилчигери, аан үдөшлөш хөй санын мөлчүчү агылдарын уурутуга; колхозчу тургузууга үш күштүг-биле быжыгаары, социалисттик көдө ажы-агын нияттедиги өңү турар негеделерин хандыр шылдар кыдыр оң бүдүрүчү күштерин улам өстүрөп болур.

Чөң дугайында декретти боттандыраарың түнеленде миллион-миллион ашмак ортуктарнык депенелге чедир көдүрү берген болгаш көдөгө колдуунда ортуктар көдөп бар чыткан. Совет эрге-чагырганы чөң бүдүрүгө тургузаар дөң демиселдин үдөш ортук тараачынар буржуазия биле пролетариаттың арзынык чыгыткан апарган, оң ужурунда ортуктарнык дугайында нейтрализастаар политиканы чорудуп турган.

Мынд-даа болза, 1918 чылдың ийи дугаар чартында ортук тараачынар Совет эрге-чагырганың талазында апарганар, ычангаш оларны дугайында партиянык политика эскериген. В. И. Ленин тараачын айтырымынын талазы-биле чаа политиканы: адымдарга даангаш ортуктар-биле быжыг эвилеачини тургускан, социализмни тилегиңиз дөң кулактар биле демиселге деп айтырымы көдүрүп үндүргөн. Ол чаа политика партиянык VIII съездинин шилчириңинде быжыгаан.

В. И. Ленинниң кооператив планы бола, бистиң партиянык агар программанын ажылдап кылгырыңа коңгуч чүгуа чери эжелдеп. Биче быдаргай көдө ажы-агынның социалисттик эзу-биле эде тургузаары социалисттик эзу үдөшүрү тургузаары ышкан онза чүгуа деп марксизм өөредип турар.

Кооперациянык эзу чүдө дие, тараачынарның хуу соңургаары-биле нияттин күрөңдигин ният эрге-ажычын ачынның хуу добантарган турарында. В. И. Ленинниң кооператив планы бола, коммунисттик партиянык көдө ажы-агынның коллективизиастаар талазы-биле политиказын кол үдөшүн болган.

Массалык коллективизация үдөшдөш кулак ачынның уурутуга, а ажычын тараачынарнын хөгүдөшиниң социалисттик оруучу шилчиликте. Көдө ажы-агынның коллективизиастааны ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини улам-на быжыгаан, ажычын ачынның болгаш тараачынарнын бузуулап найралын тургузаарыңа, совет нияттеде эң чүгуа шилчиликчиге күжү болуп совет уаустун мораль-политиктик чыгыс эвин тургузаарыңа бүгү чүгуа байдаларын тургускан. Көдө ажы-агынның коллективизиастаанын политиказын тилегиңизди хандырдышсаан, коммунисттик партия-биле Совет чазак колхозтарын организас, ажы-агын талазы-биле улам быжыгаарың чүгуа кемчелерин боттандырган, колхоз бүдүрүгөсин чаа машина техника-биле болгаш мержеклиг уурутугу кадрлар-биле хандырган.

Колхозчу тургузууга кол хевир болза, ам-даа дык үдүдө көдө ажы-агын артеп болуп артын кадыр. Көдө ажы-агын артеп болза, колхозчу тараачынарнын хууда эрге-ажы-биле хөй нияттиң эрге-ажычын ачынның соңургаарынын шилчириңиниң чүгуа эконоимиктиң болгаш коммунисттик партия барымдааларын болгаш оон-даа эсе.

Социалисттик революшчиге ленинчи теориянын уурутуга болдурушсаан, коммунисттик партия пролетар революшчиге политика армиязы болур ажычын ачынның эң ачы тараачынар-биле эвилеачини тургузаар болган 1917 чылдың октябрьде ол армияны бүгү делегейге төөгүдү тилегиңиз чедирген.

Бистиң партиянык агар программанын принциптерин болгаш негеделерин хоойлу эсугаар быжыгаан чөң дугайында ленинчи декретти Советтерин II съездине чыгыс үн-биле хуу эңгезе алган. Помещиктерниң берге хуу өңүчү о-ла доораан солаан болгаш чөң казар байлаа бүгү уаусту кыдыр чаралатышкан.

Казан бистиң революшчиге бодунуң хөгүдөшиниң үш дугаар чадамчы кирген үдөш, ажычын ачын биле тараачынарнын эвилеачини даянып алгаш чурттуг техника-экономика талазы-биле дохондай чоруну чок кыдыр, ажы-агынның чаа социалисттик системаын тургузаар болгаш оң-биле мөлчүчү агылдарын бүрүн чөк кыдыр, социализм тургузаарын хандыр сорулганы В. И. Ленин салган. Партиянык агар программаның утказы оң соругаарга чыгырткан.

Агар программаның ачы кол соругаары бола, ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини бүгү-ле аргалар-биле чыгышын чокка быжыгаары; хөй миллион ажычын тараачын массаларын коллективтиң социалисттик ажы-агын шилчигери, аан үдөшлөш хөй санын мөлчүчү агылдарын уурутуга; колхозчу тургузууга үш күштүг-биле быжыгаары, социалисттик көдө ажы-агын нияттедиги өңү турар негеделерин хандыр шылдар кыдыр оң бүдүрүчү күштерин улам өстүрөп болур.

Чөң дугайында декретти боттандыраарың түнеленде миллион-миллион ашмак ортуктарнык депенелге чедир көдүрү берген болгаш көдөгө колдуунда ортуктар көдөп бар чыткан. Совет эрге-чагырганы чөң бүдүрүгө тургузаар дөң демиселдин үдөш ортук тараачынар буржуазия биле пролетариаттың арзынык чыгыткан апарган, оң ужурунда ортуктарнык дугайында нейтрализастаар политиканы чорудуп турган.

В. И. Ленинниң кооператив планы бола, бистиң партиянык агар программанын ажылдап кылгырыңа коңгуч чүгуа чери эжелдеп. Биче быдаргай көдө ажы-агынның социалисттик эзу-биле эде тургузаары социалисттик эзу үдөшүрү тургузаары ышкан онза чүгуа деп марксизм өөредип турар.

Кооперациянык эзу чүдө дие, тараачынарның хуу соңургаары-биле нияттин күрөңдигин ният эрге-ажычын ачынның хуу добантарган турарында. В. И. Ленинниң кооператив планы бола, коммунисттик партиянык көдө ажы-агынның коллективизиастаар талазы-биле политиказын кол үдөшүн болган.

Массалык коллективизация үдөшдөш кулак ачынның уурутуга, а ажычын тараачынарнын хөгүдөшиниң социалисттик оруучу шилчиликте. Көдө ажы-агынның коллективизиастааны ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини улам-на быжыгаан, ажычын ачынның болгаш тараачынарнын бузуулап найралын тургузаарыңа, совет нияттеде эң чүгуа шилчиликчиге күжү болуп совет уаустун мораль-политиктик чыгыс эвин тургузаарыңа бүгү чүгуа байдаларын тургускан. Көдө ажы-агынның коллективизиастаанын политиказын тилегиңизди хандырдышсаан, коммунисттик партия-биле Совет чазак колхозтарын организас, ажы-агын талазы-биле улам быжыгаарың чүгуа кемчелерин боттандырган, колхоз бүдүрүгөсин чаа машина техника-биле болгаш мержеклиг уурутугу кадрлар-биле хандырган.

Колхозчу тургузууга кол хевир болза, ам-даа дык үдүдө көдө ажы-агын артеп болуп артын кадыр. Көдө ажы-агын артеп болза, колхозчу тараачынарнын хууда эрге-ажы-биле хөй нияттиң эрге-ажычын ачынның соңургаарынын шилчириңиниң чүгуа эконоимиктиң болгаш коммунисттик партия барымдааларын болгаш оон-даа эсе.

Социалисттик революшчиге ленинчи теориянын уурутуга болдурушсаан, коммунисттик партия пролетар революшчиге политика армиязы болур ажычын ачынның эң ачы тараачынар-биле эвилеачини тургузаар болган 1917 чылдың октябрьде ол армияны бүгү делегейге төөгүдү тилегиңиз чедирген.

Бистиң партиянык агар программанын принциптерин болгаш негеделерин хоойлу эсугаар быжыгаан чөң дугайында ленинчи декретти Советтерин II съездине чыгыс үн-биле хуу эңгезе алган. Помещиктерниң берге хуу өңүчү о-ла доораан солаан болгаш чөң казар байлаа бүгү уаусту кыдыр чаралатышкан.

Казан бистиң революшчиге бодунуң хөгүдөшиниң үш дугаар чадамчы кирген үдөш, ажычын ачын биле тараачынарнын эвилеачини даянып алгаш чурттуг техника-экономика талазы-биле дохондай чоруну чок кыдыр, ажы-агынның чаа социалисттик системаын тургузаар болгаш оң-биле мөлчүчү агылдарын бүрүн чөк кыдыр, социализм тургузаарын хандыр сорулганы В. И. Ленин салган. Партиянык агар программаның утказы оң соругаарга чыгырткан.

Агар программаның ачы кол соругаары бола, ажычын ачынның тараачынар-биле эвилеачини бүгү-ле аргалар-биле чыгышын чокка быжыгаары; хөй миллион ажычын тараачын массаларын коллективтиң социалисттик ажы-агын шилчигери, аан үдөшлөш хөй санын мөлчүчү агылдарын уурутуга; колхозчу тургузууга үш күштүг-биле быжыгаары, социалисттик көдө ажы-агын нияттедиги өңү турар негеделерин хандыр шылдар кыдыр оң бүдүрүчү күштерин улам өстүрөп болур.

Чөң дугайында декретти боттандыраарың түнеленде миллион-миллион ашмак ортуктарнык депенелге чедир көдүрү берген болгаш көдөгө колдуунда ортуктар көдөп бар чыткан. Совет эрге-чагырганы чөң бүдүрүгө тургузаар дөң демиселдин үдөш ортук тараачынар буржуазия биле пролетариаттың арзынык чыгыткан апарган, оң ужурунда ортуктарнык дугайында нейтрализастаар политиканы чорудуп турган.

«Коммунист» солунун (Тайды району) мурнуку чүдүндө бижи турары бола, комбайнерлер эштер Бухманов, Уроков Калинин аттыг колхозтуң ховуларыңа ажылдашсаан, 10 гектар норманы август 15-те 27 гектар кыдыр ажыг күстөкөннер. «С-4» деп комбайн-биле эш Чулин 19 гектарны ажаап алыр турган, ол хүлээлгезин дык ажыг күстөдип, хүнде бүдүн чартын болгаш ий-ий норманы күстөдип турар. Уаур норманы ажыг күстөдип турар комбайнерлериниң саны хүн-бүрдө өзүп турар деп солун бижээн. Оон ынай солунуң бижи турары комбайннарны бектик бүдүрүчүлүг ажылаарың чүгуа чүгуа бола, бункерлерин чоруй дүжүр, ажаап алмышкынның бектик методун болгаш оон-даа өске ажыларын графич эсугаар ажылаары чүгуа. Хову бригадаларың талазын хун-бүрдө уаур турар, машааларга сугуну, кыпар-чаар материалдарын үзүктөшкүн чокка чедирер. Хову тургаларыңа көжүп чоругу библиотекаларын, спорт херекселерин бар болдулар, нияттин чөңөнөлгөсин үлөгерлиг организастаар.

Районун Ленин аттыг колхозта тараа кезилдеңге комбайнер эш Бутонев ажылдак бектик бүдүрүчүлүг чепи алган. Чүд дие, о «С-4» деп комбайн-биле хүн-бүрдө ий норманы күстөдип турар. Агрегаттың бир эки ажыг бола, механизаторларнык бектик мержеклиг ажыла-биле тайбылратынар. Куп-ажыкты өлөңгө кирер мурнуңа бүгү механизирни күчтөдөйгү хынап көргөп, кезилде кирген деп солун бижи турар.

Уаур-Хем районунуң «Кызыл тул» солунунуң бижи турары бола, чокка чаа Шаган-Арыг МТС-тин комбайнерлериниң социалисттик чарыжынын түнелени үндүргөн. Чарыштын бирги чери Калинин аттыг артык кезишкенин баштайтын хүндүн бээр 400 агыг тонна чаа тарааны ажаап алган сурагыл механизатор Семен Бондарев эзлээн. Социалисттик чарыкка эң бектик көртүзүлүг болган дөң комбайнер Семен Бондареве шилчириңизди кызыл тукучугашты тыгыскаан. Ол хүн Семен Бондарев үдөң га хире черини кызылтайын кескеш, үш норманы күстөдөп. Дүжүт ажаап алмышкыннга бекиткен үлүг-норманы күстөдирин хүдөнтөгөн. Ам үдө комбайнериниң агрегалы ажыг темпизин күштөдирип, өлөңгө бүдүрүдө 20 га тарааны кезип турар.

Солунуң оон ынай бижи турары бола, «УТКА-нын 25 чылы» совхозта үш комбайн агрегаттары ажылдап турар. Комбайнерлер тараанын бышканын барымдаалап кезилдени чорудуп турар. Комбайннарнык бирээзин комсомолчу

дан 26 өөреникчилер орус дыла багай демиселер алганар. Районунуң школаларында 123 өөреникчи о-ла кластарыңа катан олурган болгаш 97 өөреникчилер күсүк өзгөнгө артыканар.

Чамдык школаларда дуржула участоктары, мастерскаялар ам-даа тургустушсаан. Школаларда кижиздилегил ажыларды дык чыгыс демиселге тургустунган. Оон улам-на өөреникчилериниң чурум үрээр, чанаттар чоруктары өрткөн чылын хөй болган. Илаңгыя өрткөн өөредилге чылында районда школа назым туураалдан 114 кижиздилегил ара калгаш чоруткан. Оон иштиңде Бай-Булуң школаларын 31, Суг-Бакайын 24, Баян-Бола 28 өөреникчилер чыган. Өөредилгеник демисел бектик, сагыла-чуруму быжылаар талазы-биле башкылар коллективтери четпес ажылдаанын, ала-белер-биле ажы сула тургустунган чөгуа хурал демиселден.

Школаларың дирекция чедери болгаш башкылар коллективтери өөредилге кижиздилегил ажыларга комсомол, пионер организацияларынын рөлүн чедир үдөшөй турарын санап бергенер шүтүмчүлөңнер.

Районунуң школаларыңа чаа өөредилге чылында белеткел ам-даа четпес. Баян-Кол, Суг-Бакай, Кара-Хаак школаларыңа дык чөгура өөрөңгө чөгүрү уурутугарың дашымак бектик ам-даа четче тургустушсаанар. Бо өөредилге чылында херектелер өөредилге материалдары ам-даа четче четчелетилгенер, школалар башкылар чурттаар бажычнар-биле ам-даа четче хандыртышсаан. Чамдык чурттаага бажычнарнык септелгези чорутушмай турар.

Районо (эргелекчиз эш Шагдыр) школалар ажылын кыры-биле уурутуп, оон ажылыңа практиктиң дуаны чыгыс көртүзүп келгени санап бергенер шүтүмчүлөңнер.

Хуралдын кижиздилегил «СЭКП ТБ-нын июль пленумунуң түнелдерини дугайында» партия райкомунуң секретари эш Кичиниң иштелини дынаа. Башкылар оон ынай 1955—56 өөредилге чылында өөредилге программаның эскерилегилерин болгаш өөредилге плаванары танышкан.

Күш-хүннеринге аваныс бээрде болгаш акшаны частырылганы болдурбас

Өвүр районунуң «Коммунист» орус бөлжөүлүк бектиңнери өрткөн чылын бир күш-хүнүнүгө 3 рубль, а 60 чылдың баштайгы чартында ниятте-биле 206 муң рублун күш-хүннеринге үлөшкөндөр, аан бир күш-хүнүнүгө 3 рубль 25 кобек өзашкан. Чыгышчылар эштер Бурбулун 1412, Дөвүр 1362, Дадыр 1400 рублун күш-хүннеринге санадып алган. Колхозчуларын ачык-орудуга чыл келген тудум-на эсеп.

Оң-биле кады чамдык артыктер колхозчуларга аваныс тыпысынын чуруму үрөш турар. СССР-ниң Министрлер Чөвүлөңин болгаш СЭКП ТБ-нын 1953 чылдың сентябрь 21-де үндүргөн доктаалык

да колхозчуларга мал ажылынын продуктуларын кирген ордуларын 15 хууну аваныска, алаңгыя мал ажылында болгаш мал кезиңиң белеткелде акылдан турар колхозчуларга 10 хуу немелде аванысын тыпысынын айтканар.

Районунуң кайы-даа колхозтары мал ажылында болгаш мал кезиңиниң белеткелде акылдап турар колхозчуларга аванысын тускайлавын, ниятте-биле денге хуваап турар. Артыктер кирген акша ортуганын барын барымдаалап аваныс тыпын турар чорук шын эвес, акша аванысын тыпында колхозтуң ният ордулазын эвес, харын мадан болгаш мал ажылынын продуктуларыңа кир-

ген акша оруганын

Колхозтарда күш-ажылдың организаастаашкынын, төлевири болгаш сагылга-чурумун быжыглар

Колхозтарда күш-ажылдың организаастаашкынын кол хевир болза, доктаамал бүдүргө бригадалар болуу. Бүгү мал ажылынын болгаш хову ажылынын чедишкени бригадаларнын ажыл-чорудугазында тамааржар. Колхозта күш-ажылдын шын организаастаары болза, бирги өзгөчө доктаамал бүдүргө бригадаларынын ажылы экижидери болур.

Колхоз баштаар чериңден 2 чылдан эвөөш эвес хуусада тумайлатырган бригадир бригаданы шуут удурут. Оң кол хуулагези болза, бүдүргө планын долур болгаш ажыр күүсүдери хандырамы болур. Бригадир колхозчуларга онаалдык бөө болгаш оларнын кылган ажылын хуулаштып, бригадирга быжыглан тиртат күшү, чөпкө-херекселдери болгаш ажыл-агый тудугларынын шын ажыглар, ылангыч колхозчуларга күш-хүнерин шын санап бөө талазы-биле харысалалык болур. Бригадир күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыг тудар дөш, боттарына хуулагези ажылы медерелдиг күүсеткен турар кылдыр колхозчуларын кижилер дөш хүн-бүрүдө демшежир узурут.

Сагылга-чурумун быжыгларын кол чүдү—бригадирга үлгерип корум-чуруму тургузары болур. Көдө ажыл-агый артезиин Уставында айтканын өзүгээр колхоз бургузуну ажылды шитки корум-чуруму доктаатынган турары чүгүлэ. Колхозчуларнын ажылдарына таарымчалык байдал тургузунган турар херек. Көдө ажыл-агый артезиин баштаар чериңи уруглар асылдери, шөдери, нитиниң чөмөнчөлөгүн организаастаар болган хову тургаларын эки дериң тургузар дөш овоз сагыш салыр узурут.

Күш-ажылдың организаастаашкынын дугайында Уставтың негеделин шынчын салып турар колхозтар бистиди областа эвөөш эвес. Бил-Кем районунуң «Ызыл тараачын» колхозу бригадаларнын бот составын, оларга малды, чөпкө-херекселдери тускай акты өзүгээр быжыгалаан. Ажыл нормазы болгаш күш-хүнеринге өртөк чыл бүрүдө доктаатынган келген, чер участкалары бригадаларда быжыгатынган, чер участкалары, ажыл малын, чөпкө-херекселдери харысалга чогу-биле ажыглар чорук чөк болуп турар.

Колхозта күш-ажылдың сагылга-чурму эки тургустунган, 1954 чылда ажылдап адынаман күш-хүнерин минимум чүгүлэ 2,3 хуу, артель тараа култураларынын гектар бүрүзүндө 18 центнер дугат алган. Колхозчулар бир күш-хүнерге 5 килограмм тараа, 6 рубль алганнар. Бо чылдың бирги чартында чүгүлэ 7 колхозчу күш-хүнерин минимумун ажалдап албаан, күш-ажыл кылган кылдыр колхозчу бүрүзүндө 255 күш-хүнери оонашкан. Чөп-Хемчик районунуң «Коммунизмче өрүк» колхозунуң кижигинери күш-хүнерге 5 килограмм тараа, 4 рубль алганнар. О колхоз өртөк чылдан тарак култураларынын гектар бүрүзүндө 17,7 центнер дугат ажаан алган.

Күш-ажылдың организаастаашкынын, төлевири болгаш сагылга-чурумун быжыгларын демеселин чорутпайн турар колхозтарда нитиниң малын, чөпкө-херекселдери харысалга чогу-биле ажыглар чоруктар бар, хову бригадалары бүрүн составы-биле четчелетинмен, мал фермаларынын ажылдакчылары үргүчү

солчуп турар. Ол чорук машиналары бүдүрүчүлүг ажылдарына доктар-моондатып, көдө ажыл-агый култураларынын дүжүттүгү, малдын продуктуунун бедидерине таарымчалык эвес болуп турар.

Барыын-Хемчик районунуң «Ленин өрүк» колхозунуң хову болгаш мал ажылынын бригадалары четчелетинмен, бригадалар тускай акты-биле быжыглатынмаан, ылангыч уруглар яслиин организаастаары турар. Артель ашма оругазынын талазы-биле сметанын чүгүлэ 70 хуу, колхозчулар күш-хүнерин минимум чүгүлэ 33 хуу күүсеткен. Саар инек бүрүзүндө чүгүлэ 194 литр сүт саап, хой бүрүзүндө дөңгүн-ле 800 грамм дүк кыргып адынган. Колхозчулар күш-хүнерге чүгүлэ 2,1 килограмм тараа, 48 копеке алганнар, олар аванын артыр ан турганы-биле колхозта 566 центнер тараа, 41 муң 900 рубль өрөнг болган.

Көдө ажыл-агый артезиин Уставын 15-ки чүдүндө айтканын өзүгээр колхозчу бургузуну бүдүргөн күш-ажылы кылганын, оң сааны болгаш шынарын барымдалап турган, хемчөө доктаадыр. Артель баштаар чери колхозчуны кылган ажылы сааварда чүгүлэ шак барымдалап болбас. Кыдынган ажылды сааварда норма барымдалаар ужурут. Ажылдың нормазы болза, колхоз бүдүргөсинин ажылы планнаарынын болгаш организаастаарынын үндөсүн, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыгларын болгаш күш-ажылды социалисттик өзү-биле көр кылдыр колхозчуларын кижилериниң чөпкө болур. Артедилер үе-үеде ажылдың нормазын катап өдө бөөр, күш-ажылды бүдүрүчүлүгүндө өзүдөш-биле холбаштыр ажаа чазалганы кирер узурут.

Чөп-Хемчик районунуң «Ызыл тараачын», «Большевик», «Усталар 30 чылы» колхозтары күш-хүнериниң санаашкынын ажылды өртөк нормазын өзүгээр чорудуп турар. 1955 чылда ажылдың нормазын, күш-хүнеринге өртөк катап өдө көрдүмөн болгаш колхозчуларын нити хуралына бадылатынмаан. Ол чорук күш-хүнерин тургалашкына таварыштырып, кудулатын норма-биле болгаш бедиткен өртөк-биле күш-хүнериниң санаашкынын чорутунуп турар. Шак ыды чоруктар-биле ванчап-даа энтешип болбас.

Четтестерин дарый узуткаар сорулга-биле чооку үеде бүгү колхозтарга ажылдың нормазын болгаш күш-хүнеринге өртөк катап өдө көрдүнгөн турар. Күш-хүнерин чөп, боттук чарыгдар дөш күш-хүнериниң шын үчүдүн тургузарыне колхозтарын баштаар чериңи оңаа кичээлгенин салыры чүгүлэ. Бай-Тайга районунуң «Мурнакчы», Барыын-Хемчик районунуң Ворошилов аттыг колхозтары күш-хүнериниң талазы-биле үчүттари сандаргай байдалда. Бригадирлер күш-хүнериниң үчүдүнү ведомуну колхоз баштаар чериңге неделя санында дүжээр ужурут турган, айда чүгүлэ 1—2 катап дүжээп, колхозчуларын ажалдаан күш-хүнерин күш-ажыл дестерлеринге үргүчү демдеглөвөн турар. Индыг чорук колхозчуларын күш-ажылды идепелин кудуладып, нитиниң ажыл-агыйнын өзүдөсүнүн темизин оожумдын турар.

Четтестерин дарый узуткаар сорулга-биле чооку үеде бүгү колхозтарга ажылдың нормазын болгаш күш-хүнеринге өртөк катап өдө көрдүнгөн турар. Күш-хүнерин чөп, боттук чарыгдар дөш күш-хүнериниң шын үчүдүн тургузарыне колхозтарын баштаар чериңи оңаа кичээлгенин салыры чүгүлэ. Бай-Тайга районунуң «Мурнакчы», Барыын-Хемчик районунуң Ворошилов аттыг колхозтары күш-хүнериниң талазы-биле үчүттари сандаргай байдалда. Бригадирлер күш-хүнериниң үчүдүнү ведомуну колхоз баштаар чериңге неделя санында дүжээр ужурут турган, айда чүгүлэ 1—2 катап дүжээп, колхозчуларын ажалдаан күш-хүнерин күш-ажыл дестерлеринге үргүчү демдеглөвөн турар. Индыг чорук колхозчуларын күш-ажылды идепелин кудуладып, нитиниң ажыл-агыйнын өзүдөсүнүн темизин оожумдын турар.

Күш-ажылдың бүдүрүчүлүгүн доктаамал бедидериниң күштүгү чөпкө болза, артель кижигинериниң ортузунга күш-ажылдың быжыг сагылга-чуруму болур. Ол чокка нитиниң ажыл-агыйнын бүгү адырларын бүгү кемчө-биле көтүдүп шыдаас.

Артедилер бүгү кижигинери ач сеткилдик ажылдар, Уставтың негеделиринге, колхозчуларын нити болгаш баштаар чериңи хуралдарын шиттиспелеринге чагырттыр, нитини корум-чурумун сагылар, баштаар чериңи болгаш бригадирдин даяскан ажылын, хой-нитиниң хуулагезин шөвөгүн күсүдери, күш-ажылдың сагылга-чурумун шынчын сагылар дугайында көдө ажыл-агый артезиин Уставын 17-ги чүдүндө айткан.

Нитиниң ажылына колхозчуларын өд-не идепкейлик киржилгенин чедиң азыр, күш-ажылдың сагылга-чурумун улам-на быжыглар сорулга-биле колхозчуларын нити хуралы күш-ажыл кылдып шыдаар колхозчуларын күш-хүнерин мааыла минимумун доктаадып турар. Бо кемчелер колхозтарын организаастаары, ажыл-агый талазы-биле быжыгларынга, колхозчуларын күш-ажылды идепкейлик көдүрлеринге болгаш нитиниң байлаан көдүдөсүнүн үлүг рөмүлдү болуп турар. Бо талазы-биле чижектер эвөөш эвес бар болган. Каз-Хем районунуң Ворошилов аттыг колхозунда күш-ажылдың бүдүрүчүлүгү өсөлүгү 4 чылда ийи ажыг катап өскөн, ол чорук дүжүттү бедидеринге болгаш мал ажылын көтүдөсүнүн таарымчалык байдалды тургускан.

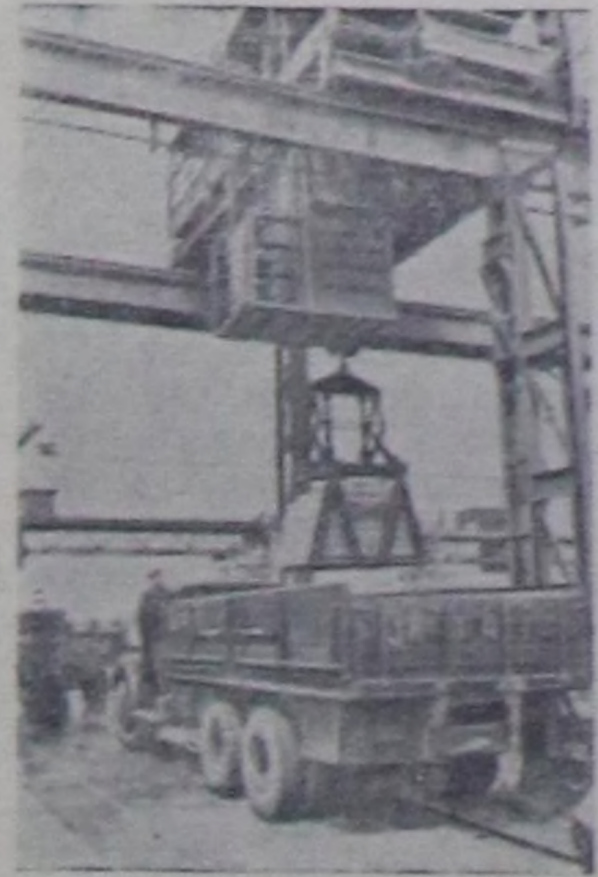
Индыг-лаа болза, Тес-Хем, Эриң, Чаз-Хөл, Сүт-Хөл райондарында колхозчуларын чамдык кезин күш-хүнерин минимумун күсүстөйиң азы нитиниң ажылына шуут кирешейн турар артедилер бар. Бо чорук көдөсүн ажыл-ишчилериниң өртүзүнгө масса-политиктиг болгаш кижилдигелиг ажылдың кошкаа-биле, а ол ышкын чамдык колхозтарын баштаар чериңи колхоз бүдүргөсинин дезорганизаастаарын Уставта көрдүнгөнн өзүгээр шынчын кемчө абайын турары-биле таймырлаатынар.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыгларын, күш-ажылды шын организаастаары дөш, ажылдың нормазын болгаш күш-хүнеринге өртөкти шын доктаадыр дөш партия, совет, көдө ажыл-агый организаастаары колхозтарга боттук дузаламчыны көргүзөр ужурут. Күш-ажыл кылган шыдаар бүгү колхозчулар ак-сеткилдик ажылдар турарын, көдө ажыл-агый артезиин Уставын шынчын сагымын чедиң азыр дөш колхозтарын баштаар чериңи болган партия организаастаары боттук кемчелерин азыры улуг күзөңч.

П. КАЛИНИН.

Көдө ажыл-агыйнын область өргөзөлийниң орголхоз кидизиниң улуг инструктор-бухгалтери.

Чурттуң бүдүрүлгелеринде

Москва областын Либерецкиде сизикаттыг туулу заводу — туулу материалдарын улетпүрүңү мурнакты бүдүргөдү. Ол бүдүргөдө бо чылын тудугларже миллион ажыг туулууну пландан ажыр чоруткан.

Чурукта: заводта туулууну механизмизатты арга-биле чүдүрүп турары.

Фото Н. Кузнецовту.

СЭТА-нын фотохрониказы.

Идепкейлик хойжу

Өвүр районунуң «Торгалыг» колхозунуң шөө мал ферманын малчыны эш Осурбай үш чыл дүргүзүндө 720 хураганарын доруктурган колхозтуң нити малын дүжээп алган. Эш Осурбай бо чылын 240 койдан атай уксаалыг чинге-варын дүктүг кошпарлардан хайнактаан 251 хураганарын менди камгалап алган.

Эш Осурбай бо чылын 300 баш хой кирер эки шынарны кажаны, чам малдык бир кажанын тудуп алган болгаш малын четтир чөмүн бөдеткен азыр дөш кызымас ажылдап турар.

М. ЛАЙЗА.

Ажылче кичээлгек салыр

Битчи чаштары културлук кижилдик өстүрелеринге, колхозчу илерин артель бүдүргөсүнүн хара тударына асли улуг рөмүлдү. Кызыл районунуң «Чербык» көдө ажыл-агый артезиинде доктаамал ажылдап турар асли бар. Колхозчу илер колхоз бүдүргөсүнүн азы-бүрү участкаларында ажылдап, артедилер улуг ажылын бүдүрүп, боттарынын материалдыг болгаш културлук байдалын бедидип туралар.

Индыг болза-даа аслиниң ажылында четтестер хей. Яслиде ак болгаш даштык чоорганнар, уруглар ойнаар чүдүлдөк болгаш арыг-шевер сагыткымайн турар. Битчи уругларын чир ашы-чеш таарыштыр кылдырмайн турар болгаш уругларга тааржыр чөм аймаа чамдыкта чөк анаар чоруктар бар.

Ясли ажылында четтестерин дарый узуткаар, четтес херекселдери четчелеп азыр дугайында асли өргөзөлий эш Козлова, колхоз баштаар чери кемчө азыр херек.

Б. МАРТЫН-ОЛ.

Эш Н. С. Хрущевтун Бухарестиден үнүпкени

БУХАРЕСТ, (СЭТА). Фашисттик кичи-бөктөр Румынанын хосталганынын 11 чыл өвүңү байырламы-биле холбаштыр Румынияга чоран, Совет Эвилелинниң Коммунист партиянын Топ Комитетиниң Бирги Секретары Н. С. Хрущев август 26-да Бухарестиден үнүпкен. Эш Н. С. Хрущевту үдөөри-биле вокал камызын шөдүңгө найысалды мун-мун ажылчы чоннары чылган. «Румын-совет найырал менге шадга делгереп турун!» деп румын ажылчы чоннарын кижж бүрүңгө өртөк болгаш чөк өстөрени румын болгаш орус кылдарда бижип каан плакаттарын база национал болгаш кызыл туктарын олар тудуп алган чоруп турганнар.

Румын Улус Республиканын Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Г. Георгиу-Деж, Румын Улус Республиканын Националдыг Улу Хуралын Президентумунуң даргазы П. Гроза, Румын ажылчы партиянын Топ Комитетиниң бирги секретары Г. Агоста, Министрлер Чөвүлелиниң даргазынын бирги орадакчылары И. Кишиневский, Е. Стойка, А. Могорош, Министрлер Чөвүлелиниң даргазынын орадакчылары М. Константеску, Э. Болдран болгаш П. Берила, Румын ажылчы партиянын Топ Комитетиниң Политбюро кижигиниң П. Пырвудеску, Румын ажылчы партиянын Топ Комитетиниң Политбюро кижигиниң кандидат А. Дрогич, Румын ажылчы партиянын Топ Комитетиниң секретары Я. Фазекаш, Румынанын профэвилелдериниң Топ Чөвүлелиниң даргазы С. Морару, министрлер, Румын ажылчы партиянын Топ Комитетиниң кижигинери, Националдыг Улу Хуралын Президентумунуң кижигинери, «Ыжыг тайбын дөш, улус демократиязы дөш!» солунуң кол редактору М. Б. Ми-

сти болгаш өң-даа өскө кижилер Н. С. Хрущевту вокалга үдөп келтинер. ССР-ниң Румынияга аглини А. А. Биштов баштадыр совет аглини чериңи бүтү составы, Румын Улус Республика өскө-даа дипломаттыг төлөө чериңи баштынар болгаш кижигинери, Румынанын хосталган хуңуңу байырамы-биле холбаштыр улус демократиязын чурттарынын ында турар чакат төлөзери, румын болгаш даштык журналисттер база Н. С. Хрущевту үдөөнер.

Румын Улус Республиканын болгаш Совет Эвилелиниң күрүнө туктары-биле вокалды шижөөн турган. Урусшкан үеинде хуңдугт таймыды тургускан. ССР-ниң болгаш РУР-нуң күрүнө гимнилерин күсүткен.

Н. С. Хрущев Румын ажылчы партиянын, Румын чакаттын болгаш күрүнениң үдүргүчүлүгү-биле, улус демократиянын чурттарынын чакат төлөзөриниң баштынары-биле, дипломаттыг чорупушту кижигинери болгаш оңу үдөөн өскө-даа кижилер-биле, найысалдык мун-мун ажылчы чоннары-биле күрөстип ханымындан чарып байырлашкан. Анаа харын кылдыр «ССР-дегерешин», «ССР-РУР!» деп дозунгулар болгаш «ура» чангылавын турган.

Н. С. Хрущевка пионерлер четтестер каап тудуулаан.

Фашисттик элекчилериниң даралып-дан чурттуң хосталганынын 11 чыл өвүңү байырламы-биле холбаштыр эш Н. С. Хрущевту Румынияга чоранан румын болгаш совет улустарың арасында быжыгып, четчелеп турар бузулбас найыралдык утуудурубас чырыкмынчак көргүтү болган.

Кыдат Улус Республикада чер шинчилелиниң ажылы

ПЕКИН. Чыл бүрү-де БУР-да чер шинчилелиниң чус-чус отрядтары чурттуң азы-бүрү райондарында ажылдап, чоннуң ажыл-агыйына ажылдык байлактарын тып ажыдып туралар. Сөөлүг чылдарын иштиңде Кыдаттыг геологтары улу чедишкенин чедиң алганнар, ол чедишкенин чурттуң социалисттик индустриализацияны улу ужурудуулап болуп турар.

Бирги беш чыл планын өзүгээр чер шинчилел ажылдарын хемчөөлө 1952 чыл-биле денээрге 1957 чылга чедир 38 катап өскөн турар факт болза, ол ажылдарын көтүдөсүнүн дугайын херечелеп турар.

Шинчилел ажылдары ылангыч бирги беш чыл планынын чылдарында аймак байбарган.

Цинхай мөжүнүн Пайдамсканың чавыстарында 18 кезек черде нефть тымылган. Юмьинь районда нефть бассейниң шинчилел ажылдарын эки чурткан түңөндө, кылда бар деп мурунда бодаанын-дан нефтиниң кураавылары 4,6 катап

(СЭТА).

Кыдат Улус Республиканың улус ажыл-агыйын хөгжүдериңин бирги беш чыл планы

1957 чылда доостур бирги беш чыл планынын дүргүзүндө Кыдаттың бүгү үлетпүр продукциязынын хемчөөлө үнө-биле көргүзөргө 98,3 хуу, а агмы үеңиң үлетпүрүнүң продукциязынын хемчөөлө 104,1 хуу улаадыр.

Үлетпүр хөгжүдөсүнүн ындыг темпиз болза, чыгынын чөк бедик болуп болгаш капиталисттик чурттарда ындыг темпиз чөк база туруп-даа шыдаас. Беш чыл планынын дүргүзүндө кол сорулгалар ындыг: кол куденишкенин 694 улу үлетпүр чериңи тударыне көз-өңүр болур, оларнын иштиңин кол үлетпүр тудуглары болза, Совет Эвилелиниң дузаламчы-биле тудуп турар болгаш Кыдатты социалисттик индустриализаастаарынын сууру болур 156 үлетпүр чериңи болур; көдө ажыл-агыйнын бүдүргө кооперативтерин хөгжүдери, оларда өңчүң чамдынын иштештир болгаш кустаржы бүдүргө кооперативтерин хөгжүдери, ол болза, көдө ажыл-агыйнын социалисттик чартырынга суур болуп турар, база кустаржы үлетпүр хөгжүдери болур; капиталисттик үлетпүр болгаш салдынын улуг кезин боттук байдалдарга дүштүр күрүнө капитализмниң азы-бүрү хевирлеринге чартып кирери болгаш оң-биле хуу үлетпүрүнүң база салдынын социалисттик чартылыгына үндөсүн тургузары болур.

1952 чыл-биле денээрге 1957 чылда үлетпүр продукциязынын кол хевирлерин дүргөсүн улааттарынын саялары бола:

- Наң—1,35 миллион тонна турганын-га удуру 4,12 миллион тонна (3,1 катап);
- Электроэнергия — 7,260 миллион киловатт-час турганынга удуру 15,920 миллион киловатт-час (2,2 катап);
- Хөмүр даш—63,53 миллион тонна турганынга удуру 113 миллион тонна (1,8 катап);

ЛП ФУ-ЧУНЬ, КУР-нуң Күрүнө чөвүлелиниң премьериниң орадакчызы, күрүнө чөвүлелиниң чанында күрүневиң план комитетиниң даргазы.

- Генераторлар — 30 муң киловатт турганынга удуру 2,27 киловатт (7,7 катап);
- Электромоторлар — 640 муң киловатт турганынга удуру 1,05 миллион киловатт (1,6 катап);
- Цемент — 2,86 миллион тонна турганынга удуру 6 миллион тонна (2,1 катап);
- Фабрикага бүдүргөн саазы — 370 муң тонна турганынга удуру 650 муң тонна (1,8 катап);
- Хөвөн-саазын пөстөр — 111,63 миллион чид турганынга удуру 163,72 миллион чид (1,5 катап);
- Фабрикага бүдүргөн чигир — 249 муң тонна турганынга удуру 686 муң тонна (2,8 катап).

Кыдаттың үлетпүр хөгжүдөсүнүн социалисттик характер болза, күрүнө үлетпүрүнүң продукциязы беш чылдың дүргүзүндө үнө талазы-биле 130,1 хуу өөрүңдө, 1957 чылда күрүнө, кооператив болгаш күрүнө-хуунуң каттышкан үлетпүр бүдүргөсүнүн продукциязынын үзү бүгү үлетпүр продукциязын хемчөөлөдү үнө талазы-биле 87,8 хуу чедир өскөн турарында, а хуу үлетпүр бүдүргөсүнүн продукциязынын үзү 12,2 хуу чедир кудулаан турар, ыччалда-да ол бүдүргөсүнүн хей кезин күрүнө чыгыларынын күсүдери.

Бирги беш чыл планын дүштүр бүдүргөсүнүн чөпкө-херекселди бүдүрү 126,5 хуу, а херекселди баранарын бүдүрү 79,7 хуу улаадыр. Оң түңөндө нити үлетпүр бүдүргөсүнө бүдүргөсүнүн чөпкө-херекселди бүдүр-

риңи үзү 1952 чылда 39,7 хуу турганын 1957 чылда 45,4 хуу чедир улаадыр.

Бирги беш чылдын иштиңде эконоту туушкунуна, а ол ышкын културга болгаш чырдымышкына күрүнениң чарыгалы нити-биле 76,640 миллион янь болур, ол болза, 700 агмы миллион алдын уңица алдынга дең болуп турар. Шаанда Кыдатка национал туушкунга ол хире улу капитал салымышкынын салыры мырнай болуумас турган. Ону чүгүлэ ажылчы агмы удуруткан болгаш бүрүң-биле улустун өргө-ажынына ажылдап турар чакат кылган шыдаар. Чарыгалдык нити түнүчү 55,8 хууу капитал туушкунун чарыгалына үнү турар.

Бирги беш чыл планы 1,600 улу бүдүргө чериңи, оларнын иштиңден 694 — үлетпүр тудугларына, а өскө тудуглар көдө ажыл-агыйга, ышкын озуру тургалына, буга туушкунуна, транспорт, коммуникация, почта, телефон-харыла болгаш өскөсүнүн-даа туушкунуна тамааржырын көрүп турар. Оң аңгыда ол үеңиң иштиңде 6,000 ажыл элөөн үрмөк бүдүргөсүнүн туушкуну чоруткан турар ужурут.

Совет Эвилелиниң Кыдатка дузаламчы кылдыр тудуп берип турары 156 бүдүргөлөр болза, бирги беш чыл планын үеңиде үлетпүр туушкуну үеңи өдө болур. Ол бүдүргөлөриниң иштиңден 145 бүдүргөлөриниң туушкуну эгелөөн ийикке азы бо беш чылда эгелээр; артык бүдүргөлөриниң дөсөөлөдө кыллары база бо беш чылда эгелээр, а оларнын туушкуну ийиги беш чылда эгелээр.

Бирги беш чылдын дүргүзүндө үлетпүр чериңи, ажылчылар чурттаар бажынарнын, өрөдөлдө чериңи болгаш өмөөргөлөрин 150 миллион квадрат метр нити шөдүт кылдыр тудуп тургускан турар. Кыдаттын улу металлургия төвү бо-

лур Аншаньга 8 чылдын иштиңде, 1960 чылга чедир 48 улу бүдүргө чериңи тудуп тургускан турар ийикке, азы чартып туткан турар. Ол туушкуну доозулган соода шөйгүн чылда бүдүргөсүн чүгүлэ чыгыш Аншаньга 2,5 миллион тонна, канымы — 3,22 миллион тонна болган каң прокатын — 2,48 миллион тонна четкен турар.

Аншаньнын металлургия комбинатынын туушкуну-биле чөргөшөтүр ийи чак металлургия комбинатынын — Ухалей, Баотоуду — туушкуну чоруткан турар.

Бо беш чылда найымын-даа 50,000 киловатт ажыг күчүлүг 15 чак одалга-биле ажылдар электростанциялар туттунган турар. Фыманынын гидроэлектростанцияны улу туушкуну чоруткан турар.

Туушкуну-ле чылда 1 миллион тонна-дан ажыг хөмүр даш казар бүдүргөчүлүг 31 хөмүр даш бүдүргөлөрин беш чылдын иштиңде тудуп тургускан турар. Оларнын санына Фушунь, Фусиньде, Кайланьда, Датуньде болгаш Хуайнаньда улу туушкуну кирип турар.

Туушкуну бо беш чылда доозулган турар № 1 автомобиль заводу бүрүң-биле ажылдап кирген соода, чыл бүрү-ле 30 муң чык машиналарын бүдүрүп үндүр. Бирги автомобиль заводунга денээрге оон ийи катап артык күчүлүг ийиги автомобиль заводуңу туушкуну бо беш чылда эгелээр. Ол ийи завод болза, Кыдаттын автомобиль үлетпүрүнүң сууру болур.

Ам тудуп турар трактор заводуңу туушкуну доозулган соода, ийиги беш чылда 54 аяг күштүгү 15 муң тракторларын көдө ажыл-агыйга берген турар.

Туушкуну бо беш чылда эгелөөн аар машина туушкунунуң ийи заводуңу туушкуну доозулганынын соода, чылда күчүлүг 1,6 миллион тонна каң бүдүрүп үндүр бүтүн металлургия комбинаты чөсөөсүнүнүн чөтчүлүг санын дөсөөлөдө бүдүрүп үндүргөн турар. Олар шөйгүн экидирлеринге, канын кылларына, прокаты болгаш вокет

Демократтыг Польшада көдээ ажил-агыйның механизациясы

ВАРШАВА. Польшаның парламента агентлигинин дамылып турары болса, амгы үедө Польшада көдээ ажил-агый машиналары кылар 15 хире улуг заводтар ажилдап турар. Ам тараачынар андазыннарны, тараа чажар машиналарны мурнуудазындан 3—4 катап, култиваторларны 4 катап болган илирлерин дайын мурнуудазындан 30 катап хейу ап турарлар. Машина прокат станцияларның өдизелинде үезин чажар 67 муң хире, үезинер дажылгаар 11 муң, снап багалаар 11 муң болган тараа кезер 24 муң машиналар бар, ол машиналарны 1500 хире тараачы ажил-агыйларда ажиллап турар.

Амгы үениң муң-муң чаа машиналары чөп азылгыныч бугурага кооперативтеринде болган күрүениң ажил-агый черлеринде ажилдап турар. Амгы үедө чөп азылгыныч бугурага кооперативтеринде бүгү айдарган черин 82 хуузун, илир-төөн черин 86 хуузун, кескен тараачы 63 хуузун машиналар-биле кылып күтсөк. Күрүениң машина-трактор станциялары боттарының ажилдагында 20 муң хире тракторлардык, тараа чажар 8 муң машиналардык, тракторларга кошкык сноп багалаар 11 муң машиналардык болган 172 комбайнлардык болуп турарлар.

Күрүениң көдээ ажил-агыйларында тараа ажаалдамын 90 хуузун, а картофельдиң 60 хуузун механизастаан

Көдээ ажил-агый машиналарын калбаа-биле ажиллап турар чорук көдээ ажил-агыйда күш-ажалдың бугурагачууни бедилеп турар. Чижээ, хуу ажил-агыйдык бир кижиге 16,11 центнер тараа онаажып турган болса, чөп азылгыныч бугурага кооперативтеринде 29,6 центнер, күрүениң чөп ажил-агыйларында 43,5 центнер, оон ийди чигир сөкөсөзүмнүң бугурагачууни хуу ажилдык бир кижиге 8,8 центнер онаажып турган болса, бугурага кооперативтеринде 18,9 центнер, күрүениң чөп ажил-агыйларында 28,0 центнер онаажылап турар.

Польшаның улутпүрү көдээ ажил-агый машиналары болган өскө-даа чөпөк-хөрсөк-биле чүгөле болуңчү куртуңуч көдээ ажил-агыйның хандырыш турар өвөс, харын даштыкы чурттарже көдээ ажил-агый машиналарын экспорт кылдыр үндүр салдылап турар. Оларның иштинден трактор андазыннар, дискелиң илирлерин, ситген, тараа кезер машиналарын, картофель ажаар болган олтуртур машиналарын, савач кезер моторлук машиналарын баа өскө-даа хөрсөк-биле Польша дашкаар үндүр салдылап турар. Польшаның көдээ ажил-агый машиналарын болган өскө-даа чөпөк-хөрсөк-биле Кыдат Улус Республикасы, Болгария, Румыния, Албания, Турция болган өң-даа өскө чурттар салып ап турар.

(СЭТА).

Совет көдээ ажил-агый төлөөлеринин Канадада чеде бергени

МОНРЕАЛЬ, август 26. Совет көдээ ажил-агый төлөөлери август 26-да Канадада чеде берген. Аэродромга совет төлөөлери Канаданың көдээ ажил-агый министринин оралакчысы С. Д. Чагнон, Сенатор Баджи, Квебек можунуң көдээ ажил-агый министринин оралакчысы Лабрек, канадасовет найыралдың инитилелиниң оралакчы президентин Лафонд, ССРЭ-нин Канадада элчини Д. С. Чухвалын, совет элчин черинин харысалгалык ажилдагычылар болган өскө-даа албаның кижилери уткуп алганнар. Төлөөлери канада болган даштыкы парламаның хей саналык төлөөлөччилери база уткааннар.

Аэродромга Монреальдин ийи чүс хире чурттагычылары чыгып келгеш, совет төлөөлери ижин-биле байрлаан уткуп алганнар. Совет төлөөлери Канаданы эргип көрүтүп планнарынга хамаарышкан болган АКШ-ка чоруп чоранының дуга-

йында корреспонденттеринин салган айтырыгдарын төлөөлериң баштыны В. В. Мацкевич харылап берген. Төлөөр август 26-да Монреаль хоорайны эргип берген. Совет төлөөр хоорайның ратушазына (хоорайның баштаар черинге) челе бээрже хоорайның даргазы Жан Драпеа оларга байр чедирп уткуп алган. «Силеринг маңаа чедип келгениңерге Канададың бүгү хамаатылары өөрүп турар дээрзин Силерге бугурадып шыдаар мен» — деп ол чугаалаан.

Байыр чедиргени даш хоорайның даргазына өөрүп чедирген Мацкевич илертишпашан, совет төлөөлериң Канаданы эзеп көрүп турар чоруу Канаданың болган ССРЭ-нин аразына найыралдык харылаалары калбартырының хөрсөңгө дуалаар дээрзинге идегелди демдегеп чугаалаан.

(СЭТА).

Венецияда улустар аразының кинофестивалдары

РИМ, август 26. Бичин уругларга таарымштыр чогадып үндүрген кино чуруктарынч улустар аразының VII фестивалы болган документалдык база кыска көргүзүлгү кино чуруктарынч улустар аразының VI фестивалы Венецияга болуп эркен.

Бодуңчү өскө-даа кинофильмнери-биле чергелештир Совет Эвилели режиссер Эйсмонтның «Ийи өңүктөр», режиссер Трояновскийниң «Арктиканың төүндө», «Орустун күрүне музей» болган «Параду тудукчулары» деп кино чуруктарынч ө фестивалдарга көргүсөк.

Киноларынч көргүчүлери болган үнөлөкчилери совет кино чуруктарынч бедил-биле үнөлөкчү. Иланга, «Ийи өңүктөр» деп фильм улуг соңуурганчы болган.

РИМ, август 26. Уран-чечен кино чуруктарынч улустар аразының XVI фестивалы август 25-те Венецияда асылтырган, ол фестивалга делегейиң 18 чурттары киржиң, 33 киноларны көргүзүр-биле кириптер. Совет Эвилели фестивалга моңо аадаңа кино чуруктарынч көргүзүр: «Попрыгунья», режиссер С. Самсонов, «Чаа эричче» — режиссеру Л. Луков, «Борис Годунов» — режиссеру В. Строева.

Совет кино ажилдагычыларының төлөөлери фестивалда олуржуп турар. Фестиваль сентябрьның 10-да халдынар; дээрө фильмнер даш мандаларынч ол хун тыспар. Шанналар тыспырының талазы-биле улустар аразының комиссияның составында кинолар үнөлөкчилеринч база уран-чүдүрө ажилдагычыларынч 9 кижиге; 5 италяннар, бир француз, бир чех, бир ангалчан болган бир америк төлөөлөччи кирип турар.

РИМ, август 26. Венецияда кино фести-

Парламентилер аразының эвилелин 44-ку конференциясы

ХЕЛСИНКИ, август 26. Парламентилер аразының эвилелин 44-ку конференциясы август 26-да болган хураалының кол секретарының илетвезелиниң талазы-биле саналар үргүчүлгөн. Совет Эвилелинч төлөөн Н. А. Михайлов бир дугаарында чүве чугаалаан.

(СЭТА).

Оң сөөлүндө Японияны, АКШ-тын, Францияны, Финляндияны, Ирландияны, Илвананы, Ирактың, Израильдиң, Англияны, Италияны болган өскө-даа чурттарынч төлөөлери санал кирип чүве чугаалааннар.

(СЭТА).

Ли Сын Маннның өңчүк-чөңгээли чорудулгаларының дугайын Синьхуа агентилелиниң дамыдып турары

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамыдып турары болса:
Сеулдан дыннатканнн ёзууга алгыра, тайбычдылганы хайгаараар талазы-биле нейтралдык комиссияга хамаарыштыр диспанчачы бөдүртүчү август 5-те эгелзөн өңчүк-чөңгээли үлгелдикинери амдаа үргүчүлгөншашан.

Ли Сын Маннның чакыт агентилери август 24-те Сеулга студентилер чыскаалын күткүп организаастааннар, оң киржикчилери тайбычдылганы хайгаараар талазы-биле нейтралдык комиссиянык кижигүнери Муруну Кореядан үнүп чоруурун негеп турганнар.

Ол-ла үедө Ичюн, Пусан болган Буинь порттарга бөлүк хулганнар чыскаа организаастап турганнар.
Амгы үедө Муруну Бореяның порттарында турар нейтралдык комиссиянык инспекция бөдүктөрүнч турар черин, баа оларның чурттага черлерин кысыгаарлаа, ийчаарга оларның ажилын хөкөк кырында үтүп турар. Америк шерилер тайбычдылганы хайгаараар талазы-биле нейтралдык комиссиянык эки ажилдаарына таарымчалык байдаларын хандырар дугайты каңдыг-даа хөмсөкчөлөр амырыдан ойтаалаан.

(СЭТА).

Чанкайшичи армияның санының көвүдээни

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк пост» солунуң Вашингтон корреспондентинин Аален чанкайшичи армия дыка калбарып турар, аңаа ам-даа он дивизиалар нежешир чалап чөк деп дыннаткан. Чанкайшичи армияны чөпөкчөлөргө хөрсөкчөк бөо-чөпөкчөк болган өң-чөкчөкчөк дуаар дугайында АКШ чанкайшичилер-биле 1955 чылдың чазы-

нында эгелзөн чугааажымыннарын үргүчүлгөн турар. Алениң айтыканын ёзууга алгыра, ол дугайын штаттар начальниктеринч каттыкан бөлүктүң даргазы адмирал Рэдфорд сөзөттүк улуттукчулары-биле беседазында дыннаткан.

(СЭТА).

1955—1956 чылдарда делегей шыдыраачыларының маргылдаазы

Делегейиң шыдыраа федерациязының (ДШФ) эөлчөгелиң конгрессиниң ажилына киржип чоран совет шыдыраа төлөөлери Шведиядан Москвага эөп чанып келген.

Шыдыраа талазы-биле 1955—1956 чылдарда улустар аразының шыдыраа маргылдааларын чорударының планын конгресске чугаалакчы көргөн. Хөрсөңгө шыдыраачыларының делегей чемпиону Елизавета Быкова биле шыдыраа маргылдаазы 1955 чылдың октябрыда Москвага эгелзөр. Ол маргылдаага Совет Эвилелиниң, Американың Каттышкан Штаттарының, Францияны, Голландияны, Венгрияны болган өскө-даа эззөн каш чурттарынч шыдыраачылары киржилер. Ол маргылдаага тилекчи болган шыдыраачы делегей чемпиону Елизавета Быкова-биле болган делегейиң экс-чемпиону Людмила Руденко-биле ойнаар.

Шыдыраа талазы-биле бирги чер даш чөп азылгыныч эр улустарынч командаларының маргылдаалары-биле холбаштыр бирги чер даш 1957 чылда хөрсөңгө командаларының шыдыраа маргылдааларын чорудары делегейиң шыдыраа федерациянык база иштирилгөн.

Делегей чемпиону аалдарык орус шыдыраачы Александр Алексиниң өлгөндигин бээр келир чылдын он чыл болур. Ол хүнге тураскалган шыдыраа маргылдааларын, делегейлериң делегейиң ийи-бүрү чурттарына организаастап эрттер деп турар. Шыдырааның эң улуг маргылдааны болган делегей чемпиону гроссмейстер Михаил Ботвиник-биле ойнаашкынар болур. Амгы үедө Гелеторга болуп турар зоналар аразының шыдыраа маргылдаанынык тос тилекчилери болган эртен маргылдааларынч тилекчи гроссмейстер Василий Смыслов тусай чалага ёзууга ол маргылдаага киржир. Аалдарык орус шыдыраачы Алексинге тураскал кылдыр ол маргылдаага конкурстан дашкаар киржир мен деп делегей чемпиону гроссмейстер М. Ботвиник конгресске медегелзэн.

Шыдыраа талазы-биле бирги чер даш студентилеринч маргылдаалары 1955 чылда база болган турар.

Шыдыраа талазы-биле бирги чер даш маргылдааларынч чурумун чаартыр дугайында делегей чемпиону гроссмейстер Михаил Ботвиниктиң конгресске кирген саналы дыка соңуурганчы болган. Делегей чемпиону кижиге бирги чер даш маргылдаага тилекчилекте үш чыл болган үш ойнаашкынарга киржир узурул чурумунч орунга бир чыл болганда маргылдаага киржир арганы аңаа бээр деп Ботвиник саналдаан. Он ийди делегей чемпиону-биле хайым кылдыр ойнаан кижиге бир чыл болганда катап ойнаар кылдыр, а ол ийиш маргылдааларынч чурумунга эззөн каш чөк өскөкчөлөргө нежешир киржилер.

Бо саналдарын эки быжыр ажиллап чогадып кылган келир чылдың августта Москвага болур дараазындагы конгресске бадыладары-биле кирип келириң делегей чемпиону гроссмейстер М. Ботвиник, ДШФ-тиң президентин Ф. Рогард (Шведия), оралакчы президентин М. Берман (Франция) болган оон ийди беш кижигүнерден тургустууган составтыг тускай комиссияга конгрессе дааскан.

Югославиянык мергендик анык ийи шыдыраачылары—анык шыдыраачыларың шыдыраа маргылдааларының талазы-биле бирги делегей чемпиону Б. Наквола болган А. Матавович оларга делегей гроссмейстерлери деп аттары медегелзэ тусту-тус тыыскаалаан. Делегей мастерлери аттарын совет шыдыраачылар Георгий Иванчикке, Лариса Вольпетке болган Юзеф Мурфинке тыыскаалаан.

Ираның болган Моол Арат Республиканың шыдыраа организаасталары делегейиң шыдыраа федерациязының хүрөөлениге хулаа адыган.
ДШФ амгы үедө бодунуң хүрөөленинде 51 чурттарынч шыдыраачыларын каттыштырып турар.

(СЭТА).

Болгарияда аар үлетпүрнүң хөгжүдөзү

СОФИЯ. Болгариянык телеграф агентлигинин дыннатканын ёзууга алгыра, чуртта аар үлетпүр дүргөн темпилер-биле хөгжүп турар. Болгария хождангай, чөп азылгы чурт турганында индустриаларынык чурт болуп берген. Улус эрге-чаргырамынч чылдарының дүргүзүндө Болгарияда аар үлетпүрнүң чаа азыларын, машина тулушкуну, электри үлетпүрү, судно тулушкуну, даг руданың үлетпүрү, кара металлургия, химия үлетпүрү көстүп келген.

И. В. Сталин аттыг химия комбинаты-биле чергелештир эззөн хөй улуг бугурагачуу, В. И. Ленин аттыг металлургия заводу, Степан Караджев аттыг целлюлоза заводу, хөй санынч электрстанциялар,

байлашкыдыга фабрикалары, машина тулушкуну заводтары, электри үлетпүрүнүн болган бирги чериниң техникасы-биле чөпөгелештирген өскө-даа бугурагачуу тыптып келген. Ам чурттуң иштинде химиянык уюмшешелери, кара болган өңүк металлдарын, прокатын, серная кислотаны, каустиктиң соданы, целлюлозаны, цементин болган оон-даа өскөкчөлөргө бугурап турар. Болгариянык судно тулушкуну черлери амгы үениң эззөн каш судноларын ажиллап кирген. Машина тулушкуну заводтары машиналарынч 420 хевирлерин, оон иштинде көдээ ажил-агыйның барык бүгү хевирлик машиналарын бугурап үндүрүп турар.

(СЭТА).

Индиянык үерден когаран чонунга Совет Эвилелиниң дузаламчысы

Улуг чазыратынч түнеленине сөөлү каш веделаның дүргүзүндө Индиянык чөп талакы районнарына Ассам, Барын, Бенгалия, Бихар болган Уттар Прадеш штаттарга улуг үер болган. Үерден миллион-миллион чурттакчылар когаран, тарылгаар узуктаатылган, муң-муң баа-жыдар үретиңген.

ССРЭ-нин Индияда хөрсөңгөчү түр бүзүретиңгө Г. И. Амуров, Индиянык даштыкы хөрсөңгөчү министринин оралакчысы А. К. Чандага август 20-де чоран болган Индиянык чөп талакы районнарыга үер үезинде каража-когаралга таварышкан индий улуска Совет чазыктың өмүсөөлениң көзүргөдчү илергейлеш, а ол ийишак ССРЭ-нин Кызыл Крест болган Кызыл Чартык Ай инитилелеринин Эвилелиниң күсөөкчи комитетинин даргазы профессор Г. А. Митерең Индиянык чамдык штаттарының үерге таварышкан чонунга, ССРЭ-нин Кызыл Крест болган Кызыл Чартык Ай инитилелеринин Эвилелиниң өмүсөөлениң көзүргөчү илергейлеш Индиянык Кызыл Крест инитилелиниң даргазы дээрги Радж Кумари Амрит Баурга чорулуп берген. Көзүргөчү болган дузаламчы даш дээрги Чанда өөрүп четиргенин илергейлеш.

(СЭТА).

Кыдат Улус Республиканың улус ажил-агыйын хөгжүдөрининч бирги беш чыл планы

(Төңчүзү. Эгези 3-кү арында).

Беш чылдың планын ёзууга ажил-агыйларының саны инитили-биле 4,2 миллион кижиге өскөн турар, а фабрика-завод ажилчыларының болган албан черлеринин албан-жаакчыларының ортумак ажил төлөери 33 хуу өскөн турар. Ажилчыларының болган албан-жаакчыларың социал страхованиянык, өмгөк хандырганына, культурул диктаналыгына база өөрдүлгөзгөн күрүениң бугурагачуу болган албан черлери 5 миллиард волюн үндүрүп бээр. Бүгүндө оларга ниити шөү 46 миллион квадрат метр хире чурталга бажычыларын тулуштуруу. Ол үениң дүргүзүндө көдээ чонун сашып алып аргынын ийи катап улгадыр.

Бирги беш чыл планын боттандыраы Кыдаттың улус ажил-агыйына улуг өскөрдүшкүнүн кириер. Ол чорук улус демократиянык диктатураның чугаажык бажылар, Кыдаттың национал камгалам бажылар, чонунч материалдык чаагай чорууңч болган культурул денелениң улум ийди бедирине бажыдып тургузар. Бирги беш чыл планын боттандырамы болса, бүгү делегейиң тайбың лагеринин болган демократиянык улум ийди бажыларына дөгүм болур.

Бо беш чылдың планының төлөвезин Кыдаттың Бомунисттик партиязының Төп Комитетинин болган Дарга Мао Цзедунун шүүт ууртууга-биле чогадып тургускан. Планың үдизинде ишлөгө үезинде чурттуң кол сорудалары көрдүңүп турар болган план болса, ол сорудаларынч бүсөдиринин орунуга чугула бажы болур.

Социалисттик индустриализация болса, Кыдатка социалисттик инитиледи тургузырының кол чарыкбас кезе болур, а көдээ ажил-агыйнык болган устывыш үлетпүрүн, а ол ийишак капиталисттик

үлетпүрүнү база садыгын социалисттик чазыгы тургузары — бо ийи эң чугула үндүр болуп турар. Олар шүүтү бот-боттарында чарыкбас.

Социалисттик индустриализациянык хөрсөңгө кол сорулга болса, аар үлетпүрүнч бирги эөлчөгдө хөгжүдери болур. Кыдатка социализми тургузарына күчүлү материалдык суурун ол хандырар.

Социализми тургузарына үрүмк тараачы ажил-агый биле социалисттик индустриализациянык аразында чөрдүзгөн иштилээрлери эргежөк чугула. Үрүмк тараачы ажил-агыйның үдизинде социализм тургузуп ишлатымас. Социализм чүгө улуг үлетпүрүнч болган улуг коллективтик көдээ ажил-агыйның сууруна тургустууну болур.

Социализми тургузарына капиталисттик экономика-биле социалисттик экономиканың аразында чөрдүзгөн иштилээрлери эргежөк чугула. Бугурагачуу чөпөк-хөрсөкчөлөргө хуу өчүңүчү капиталисттик системазы чурттуң бугурагачуу күштеринин улум ийди хөгжүдөзгөнге моонда болуп турган. Капиталисттик экономиканың авариясы социалисттик экономиканың планынч хөгжүдөзгөнге хандырышкы болуп турган. Бугурагачуу харылаачыларының системаны уурлангышкы болуп турар социализм биле капитализм болса, бот-боттарына шалтыкташпай чангыс чуртка кады хөгжүп шыдавастар. Социалисттик орус база капиталисттик орус турра-даа, кыдат улус капиталисттик оруктап чоруурунга кажан-даа чөпшөрөвөс ийик. Социализмче апар чыдар орукту ийил алганы болса, Кыдаттың төгүлү хөгжүдөзгөн мазыла хойлу болган. Кыдаттың туруп турары боттүг политика болган экономиктиң байдалында капиталисттик үлетпүр болган сажы чоорту

социалисттик бугурагачуу болуп бээр арганы бээр даш, оларны күрүне капитализмин ийи-бүрү хевирлеринч даштык чурттары тургузары чүгө эргежөк чугула болуп турган өвөс, харын болдунар-даа турган.

Кыдат болса, нарын байдаларык көчүчү улуг чурт болур. Оң национал экономика эге бажыдан тура-ла көчүчү хожауд калган турган. Мынчанга Кыдатка социалисттик индустриализация болган социалисттик чазыгыга — ол дээрже эззөн узун хуусаалык үени негеп турар болган улуг сорулга болур. Кыдаттың амгы байдалында ол сорулганы күсөөдиринге, катап тургузушкун үезинин үш чылдын санавакса, барык-ла 15 чыл негетинер. Биестер социалисттик инитиледи 15 чылдың дүргүзүндө шалыкын күш ажилдык болган күженишкениң тулушкунуң түнелениде тургузуп ап шыдаар бис, ийишак-даа бис чөрсөгчү социализм индустриалык күчүлү чуртту тургузарына оң-он чылдарынч күженишкени, чижээ 40 азы 50 чылдар ийишкө, азы бо чус чылдың бүгү ийи дугаар чартык негетинер апар деп Дарга Мао Цзедун айтыган.

Совет Эвилелиниң ак сөзүндө, ийи кара чөк, ажи-думма дузаламчы болса, планынч экономикти тулушкуну боттандырыныга Кыдатка чугула фактор болур Совет Эвилелиниң чазаның болган улугуңуң чаа бугурагачуу тударына база өскө-даа хевирлериң Кыдатка көргүзүп турар дузаламчы болса, интернационализиң эң чаагай болган бекбас сашык сөтөлиниң илерээшкени болуп турар.

Империалисттик контролду кыдат улустуң узуктааты болса, кыдат улустуң көчүчү улуг байлаан империалисттер үптээр чорукка төңчүнү салган болган капитализм

дн чырымынч чугула үнер дөзүн хандыр-ган. Чер реформаны чурткан соонда тараачынар мурнууда турган дег, черин ажиллап даш аренда хевирлик хөй аш хөрсөңгөн ам төлөөлөччү бергине болган ам үедө олар боттарының күш ажилыны үр түнелениң чамдымын, боттарының амдыларың экижидери-биле чергелештир, национал тулушкунга дузалаарына ажиллаар аргалык болуп турарлар. Кыдат улус бюрократтык капитализмге хамаарып турган өңчүнү бүгү улугуң өңчүк болдурган. Ажилчылар амгы үедө күрүнеге болган улуска ажилдап берип турарлар, мынчанга ол болса, капиталды чырымынч база чугула үнер дөзү болур. Капиталисттик бугурагачуу кончаларың дыка улуг кезин күрүнеге үндүрү хевирлик төлөп турар азы бүдүрүлгөн калбартырына ажиллап турар, мынчанга ол күрүнеге-даа, улуска-даа ажилчык болуп турарлар.

Үлетпүрүн районнар азы-биле хуваап тургузар дугайында айтыр. Чурттуң үлетпүрүнч барык 70 хууу далай кыды районнага мөөңдөзгөн турган өргү Кыдаттан сагытатын алган ийи өвө таарымштыр тургузушкуну чоорту өскөрдү эргежөк чугула. Ийи беш чылдың төңчүзүндө Соңгу, Соңгу-Барын болган Төп Кыдатка хөй чаа үлетпүр баазаларын тургускан турар, ол болса, ол дегем районнарынч экономиктиң амдыралын улугу-биле өскөрдү, а оон-биле кад Соңгу-Чөөн талага үлетпүр баазаларын улум бажыткан турар.

Көдээ ажил-агыйнык хөгжүдөзгөн талазы-биле эң чугула факторларынч бирөө болса, көдээ ажил-агыйның бугурагачуу кооперативтерин тургузары даш ийишкениң хөгжүдери болур. Өвө хөмсөкчөлөргө хамаарып чүдүр болса: черлери кургадыры — бирги беш чыл планының үезинин иштинде ажилдап кылдыр шөл 2,5 миллион гектардан ажы көрдүрө, сугтарыгалык шөлдү улугулар болган вандашыкын, үрөлөшкенин узуктаар сорулга-биле буга тулушкуну-

нуң ажилы; черин бүрүн долзуу-биле ажиллаар; рис, кукуруза болган картофель ийишак мындык бекбас дүрттүг культураларынч тарылгазын калбартыры болур.

Беш чыл планының баштайгы ийи чылдың — 1953 болган 1954 чылдарынч планынч чедикшиңкиң күсөтүнгөн. Үлетпүр болган көдээ ажил-агый продукциянык ниити хөмсөөлү 1952 чылга деңизерге 1953 чылда 14,4 хуу, а 1953 чыл-биле деңизерге 1954 чылда — 9,4 хуу улгаткан. Үлетпүрүнч ниити продукция 1952 чылга баарга, 1954 чылда оон 53,7 хуу хөй болган.

Бо ийи чылдың иштинде ийи чугула өскөрдүшкүн болган. Бирөөдө, бүгү үлетпүр болган көдээ ажил-агый продукцияна хамаарыштыр амгы үениң үлетпүрүнч продукциянык 1952 чылда 26,7 хуу турганындан 1954 чылда 33 хуу чедип улгаткан; ийиле, күрүениң, кооперативтик болган күрүениң, хуунуң каттышкан үлетпүр бугурагачуу продукциянык хөмсөөлү чурттуң үлетпүр продукциянык ниити хөмсөөлүндө 1952 чылда 61 хуу турганына улур 1954 чылда 75,1 хуу болган.

Агаар-бойдустуң айымындан көдээ ажил-агыйга 1953 болган 1954 чылдарынч планы күсөтүнгөн-даа болса, аш-чөм бугурагачуу 1952 чылга деңизерге 1954 чылда 3,4 хуу улгаткан.

Улус ажил-а